

Ratkaisujen Suomi

Neuvottelutulos strategisesta hallitusohjelmasta

27.5.2015

SISÄLLYS

1	SUOMEN TULEVAISUUDEN VISIO: SUOMI 2025 – YHDESSÄ RAKENNETTU	5
2	TILANNEKUVA	6
	2.1 Suomen vahvuudet, heikkoudet, uhat ja mahdollisuudet	7
3	KESTÄVÄ KASVU JA JULKINEN TALOUS.	8
	Talouspolitiikan linja	8
	Yritysten, yrittäjyyden ja omistajuuden vahvistaminen	8
	Yrittämistä, työn tekemistä ja työllisyyttä tukeva veropolitiikka	9
	Panostukset strategiaan painopisteisiin ja korjausvelan vähentämiseen	9
	Julkista taloutta vahvistavat säästöt ja rakenneuudistukset	10
4	TYÖLLISYYS JA KILPAILUKYKY	12
	Tavoitteet ja niiden mittaaminen	12
	Yhteiskuntasopimuksen solmiminen	12
	Hallituskauden kärkihankkeet	12
	Kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla	12
	Työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja puretaan ja rakenteellista työttömyyttä alennetaan	13
	Paikallista sopimista edistetään ja työllistämisen esteitä puretaan	14
	Työvoimahallinnon uudistaminen työllistymistä tukevaksi.	14
	Asuntorakentamista lisätään	14
5	OSAAMINEN JA KOULUTUS.	15
	Tavoitteet ja niiden mittaaminen	15
	Hallituskauden kärkihankkeet	15
	Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin	15
	Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi	16
	Nopeutetaan siirtymistä työelämään.	16
	Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta	16
	Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi	16
	Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan	17
6	HYVINVOINTI JA TERVEYS	18
	Tavoitteet ja niiden mittaaminen	18
	Hallituskauden kärkihankkeet	18
	Palvelut asiakaslähtöisiksi	18
	Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta	19
	Toteutetaan lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma	19
	Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa	19
	Osatyökykyisille väyliä työhön	20

7	BIOTALOUS JA PUHTAAT RATKAISUT	21
	Tavoitteet ja niiden mittaaminen	21
	Hallituskauden kärkihankkeet	21
	Hiilettömään, puhtaaseen ja uusiutuvaan energiaan kustannustehokkaasti	21
	Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä	22
	Kiertotalouden läpimurto, vesistöt kuntoon.	22
	Suomalainen ruoantuotanto kannattavaksi, kauppatase nousuun	22
	Luontopolitiikkaa luottamuksella ja reiluin keinoin	23
8	DIGITALISAATIO, KOKEILUT JA NORMIEN PURKAMINEN	24
	Tavoitteet ja niiden mittaaminen	24
	Hallituskauden kärkihankkeet	24
	Digitalisoidaan julkiset palvelut	24
	Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö	24
	Sujuvoitetaan säädöksiä	25
	Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri	25
	Parannetaan johtamista ja toimeenpanoa	25
9	Rakennepoliittiset uudistukset	26
10	EU-LINJAUS	30
11	ULKO-, TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLIITIIKKA	32
	Suomi vahvistaa asemaansa heikentyneessä turvallisuustilanteessa	32
12	SISÄ- JA OIKEUSASIAT SEKÄ MAAHANMUUTTOPOLIITTINEN LINJAUS	34
	Sisäinen turvallisuus	34
	Oikeusasiat	34
	Maahanmuuttopolitiikka	35
	Pakolaispolitiikka	35
	Toiminta EU:ssa	35
	EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevat	36

1 SUOMEN TULEVAISUUDEN VISIO: SUOMI 2025 – YHDESSÄ RAKENNETTU

Suomi vuonna 2025 on uudistuva, välittävä ja turvallinen maa, jossa jokainen meistä voi kokea olevansa tärkeä. Yhteiskunnassamme vallitsee luottamus.

Suomessa on eettisesti kestävä tasapaino yksilön veloitteiden ja yhteiskunnan vastuiden välillä. Meillä on vahva yhteenkuuluvuuden tunne. Monen sukupolven Suomessa jokaisesta pidetään huolta ja autetaan ajoissa.

Ihmisellä on vapaus ja vastuu rakentaa omaa, perheensä ja läheistensä elämää. Luotamme toisiimme. Kunnioitamme toisiamme. Sovimme asioista. Pärjäämme vähemmällä sääntelyllä.

Julkisessa taloudessa tulot ja menot ovat tasapainossa. Emme elä velaksi. Suomessa palkitaan ahkeruudesta, työstä ja toimeliaisuudesta. Kasvava talous perustuu hyvään johtamiseen, vahvaan yrittäjyyteen ja omistajuuteen sekä koko Suomen voimavarojen hyödyntämiseen.

Suomi on avoin ja kansainvälinen, kieliltään ja kulttuuriltaan rikas maa. Suomen kilpailukyky rakentuu korkealle osaamiselle, kestäväälle kehitykselle sekä ennakkoluulottomalle uudistamiselle kokeiluja ja digitalisaatiota hyödyntäen. Suomessa kannustetaan uusiutumiseen, luovuuteen ja uteliaisuuteen. Epäonnistuakin saa, virheistä opitaan.

Julkinen valta tekee yhdessä suomalaisten kanssa vaikeitakin ratkaisuja tulevan hyvinvoinnin turvaamiseksi. Avoin ja positiivinen asenne toisiimme sekä ympäröivään maailmaan tekee Suomesta ainutlaatuisen, hyvän maan.

2 TILANNEKUVA

Suomi on näivettymisen kierteessä monista vahvuuksistaan huolimatta. Työttömyys on korkealla. Talouden kasvu on hiipunut. Kilpailukyky on rapautunut 10–15 prosenttia keskeisiä kilpailijamaita heikommaksi. Vienti ei vedä. Sosiaaliturvaa ja työmarkkinoita ei ole pystytty uudistamaan, vaikka työnteon, yrittämisen ja elinkeinorakenteen muutokset olisivat sitä edellyttäneet. Osaaminen ei muutu innovaatioiksi, innovaatiot eivät kaupallistu. Olemme menettämässä osaamiseen perustuvaa kilpailuetuamme.

Päätöksenteon vaikeudet korjata rakenteita ovat syöneet uskoa tulevaisuuteen. Jäykkyydet kahlitsevat yrittäjyyttä ja luovuutta sekä latistavat ihmisten oma-aloitteisuutta ja osallistumista. Suomi on menettänyt liiallisella sääntelyllä ja hallinnoinnilla ketteryytensä ja samalla kilpailukykyä.

Euroopan ja Itämeren alueen turvallisuustilanne on heikentynyt etenkin Ukrainan kriisin seurauksena. Euroopan unionin ja Venäjän suhteiden viilentäminen vaikuttaa alueen turvallisuuteen ja taloustilanteeseen. Keskinäisriippuvuus ja uudet turvallisuusuhat, kuten kyberuhat ja hybridivaikuttaminen sekä ilmastomuutoksen seuraukset edellyttävät koko yhteiskunnalta uudenlaista varautumista ja valmiutta.

Silti Suomi on yksi maailman parhaista maista elää ja asua. Meillä on rikas kieli- ja kulttuuriperintö ja vaalimme kaksikielistä Suomea perustuslain ja arvojemme mukaisesti. Meillä on monia vahvuuksia, joiden varaan tulevaisuus voidaan rakentaa.

Suomi on osa eurooppalaista ja pohjoismaista arvoyhteisöä. Vaikutamme aktiivisesti eurooppalaiseen ja globaaliin toimintaympäristöön. Suomi on pieni avoin talous, jonka pärjääminen perustuu suomalaisten tuotteiden ja palveluiden viennin menestykseen. Suomalaisilla yrityksillä on mahdollisuus kasvaa ja menestyä kiinteänä osana eurooppalaista sisämarkkinaa ja maailmantaloutta. Uusiutuvat luonnonvarat, arktinen ulottuvuus ja ilmastomuutoksen torjunta avaavat mittavia mahdollisuuksia.

Tuloerot ovat kansainvälisesti katsoen pienet. Naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia. Lasten hyvinvointi on korkealla tasolla. Meillä on vankkaa ja monipuolista osaamista, luottamuspääomaa sekä käytännöllistä ongelmanratkaisukykyä. Suomalaiset ovat valmiita vaikeisiin ratkaisuihin, kun ne toteutetaan oikeudenmukaisesti ja parempaa tulevaisuutta rakentaen.

Meidän on vapautettava ihmisten omat voimavarat luovuuteen, yritteliäisyyteen ja hyvinvoinnin rakentamiseen. Suomesta on tehtävä osaamisen, yrittäjyyden, tasa-arvon ja välittämisen yhteiskunta.

Hallitus on uudistuksiin kykenevä ratkaisujen hallitus, joka vahvistaa luottamusta.

2.1 Suomen vahvuudet, heikkoudet, uhat ja mahdollisuudet

VAHVUUDET <ul style="list-style-type: none"> – Suomi on osaava, sisukas, tasa-arvoinen ja ratkaisukeskeinen hyvinvointiyhteiskunta. – Meillä on vahva ja toimiva demokratia. Hallinto on luotettava, instituutiot toimivat. Näistä syntyvät vakaus ja sisäinen turvallisuus. – Suomessa on puhdas ympäristö ja runsaat luonnonvarat. Koulutustaso on korkea, samoin teknologinen osaaminen. – Suomalaiset ymmärtävät, että kriisin keskellä on tehtävä vaikeitakin ratkaisuja. – Suomella on kyky ja mahdollisuudet investoida uudistumiseen. Tämän edellytyksenä on, että julkisen talouden velkaantuminen pysähtyy ja Suomen vaihtotase vahvistuu.	HEIKKOUEDET <ul style="list-style-type: none"> – Suomen taloutta ja kilpailukykyä hankaloittavat väestön ikääntyminen ja huoltosuhteen heikkeneminen. – Suomen kilpailu- ja riskinottokyvyn heikkeneminen hidastavat investointeja ja kaventavat tuotantorakennetta. – Suomen jäykät rakenteet, byrokratia, ylisääntely, normitus ja työmarkkinoiden jäykkyydet pahentavat nykytilannetta. – Jäykkyyksistä seuraa alueiden ja ihmisten eriarvoistumista, nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä ja huono-osaisuuden kasautumista yli sukupolvien. – Muutosvastarinta, vastakkainasettelu, vastuun ulkoistaminen, apatia, uudistumiskyvyttömyys, johtajuuden puute sekä luottamuksen horjuminen poliittiseen päätöksentekoon vaikuttavat kielteisesti Suomen kokonaistilanteeseen.
MAHDOLLISUUDET <ul style="list-style-type: none"> – Suomi on hyvämaineinen, pieni ja ketterä maa, jolla on kyky tarjota ratkaisuja maailman ongelmiin. – Maailman talouden kasvu, kansainvälisyys, vapaakauppa ja teknologian kehitys avaavat Suomelle mahdollisuuksia. – Kykenemme hyödyntämään maailman megatrendejä, joita ovat mm. urbanisaatio, väestörakenteen muutos, ympäristö ja teknologian kehitys. Vahvuksiamme ovat esimerkiksi biotalous, puhtaat teknologiat ja digitalisaatio. – Suomi on osa EU:n sisämarkkinoita ja myös sijainti Venäjän naapurimaana on mahdollisuus taloudelle. Suomen maantieteellinen sijainti mahdollistaa hyvät yhteydet Aasiaan ja arktisten alueiden vastuulliseen hyödyntämiseen.	UHAT <ul style="list-style-type: none"> – Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutos sekä Venäjän epäsuotuisa kehitys ja voimapolitiikan paluu luovat epävakautta. – Syntyy uudenlaisia turvallisuusuhkia, kuten kansainvälistä terrorismia, kyberuhkia, pandemioita ja rajat ylittävää rikollisuutta. – Eurooppa ei pysty vastaamaan kiristyvään kansainväliseen kilpailuun, mikä heikentää talouskehitystä ja johtaa talouksien hiipumiseen. Kansainvälisen talouden kriisit vaikuttavat Suomeen erityisen kielteisesti. – Elintasoerot, konfliktit, humanitääriset kriisit ja väestönkasvu aiheuttavat jakolinjoja, muuttoliikettä ja eriarvoistumista. – Ekologiseen kestävyteen liittyvät ongelmat, kuten ilmastonmuutos, luonnonvarojen liikakäyttö ja ympäristön saastuminen esimerkiksi Itämeressä haastavat myös Suomea.

3 KESTÄVÄ KASVU JA JULKINEN TALOUS

Talouspolitiikan linja

Hallituksen tavoitteena on nostaa Suomen talous kestäväan kasvun ja kohenevan työllisyyden uralle sekä turvata julkisten palvelujen ja sosiaaliturvan rahoitus.

Julkisen talouden tasapainottaminen käynnistetään välittömästi. Suomen talouden perimmäiset ongelmat ovat rakenteellisia, mistä johtuu heikko kasvu ja korkea työttömyys. Hallitus toteuttaa rakenteellisia uudistuksia, jotka edistävät työllisyyttä, yrittäjyyttä ja talouskasvua. Yrittämisen edellytyksiä ja työn tekemisen kannustimia parannetaan ja uusiin kestäväan kasvun mahdollisuuksiin panostetaan. Hallituksen talousohjelman mukaan velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen taittuu vaalikauden loppuun mennessä ja velaksi eläminen lopetetaan vuonna 2021. Kokonaisveroaste ei nouse. -

Hallitus pyrkii rakentamaan kattavan yhteiskuntasopimuksen Suomen talouden nousua ja parempaa työllisyyttä vauhdittavien päätösten tueksi. Toteutuessaan yhteiskuntasopimus vahvistaa suomalaisten keskinäistä luottamusta, edistää talouskasvua ja tukee uusien työpaikkojen syntymistä. Vastaavasti ilman sen tuloksia julkisen talouden sopeuttamispaineet ovat paljon raskaammat. Silloin 4 miljardin sopeutuspäätösten lisäksi tehdään noin 1,5 miljardin menosäästöt ja veronkorotukset. Hallitus on sopinut molemmista kokonaisuuksista.

Kestäväan julkisen talouden saavuttamiseksi hallitus päättää ja panee toimeen talouspolitiikan kokonaisuuden, joka muodostuu muun muassa seuraavista toimenpiteistä:

- työn tekemistä ja työllisyyttä tukeva veropolitiikka
- yrittäjyyden ja omistajuuden sekä yritysten rahoituksen vahvistaminen
- kasvua edistävät panostukset
- julkista taloutta nopeasti vahvistavat säästöt ja rakenneuudistukset
- julkisen talouden kestävyuden turvaavat pidemmän aikavälin uudistukset
- työllisyyttä vahvistavat uudistukset

Yritysten, yrittäjyyden ja omistajuuden vahvistaminen

Suomen talous ja työllisyys kyetään kääntämään kasvuun vain yrittäjyyden ja työn tekemisen kautta. Toimet kilpailukyvyyn parantamiseksi vahvistavat vientiä ja kotimarkkinoilla toimivien yritysten toimintaedellytyksiä.

Yritysten rahoituksen, oman pääoman ja riskinottookyvyyn vahvistamiseksi hallitus tekee toimia, jotka vaikuttavat aloittavien yritysten, nopean kasvun yritysten ja sukupolvenvaihdosta tekevien yritysten tarpeisiin. Teollisuuden kustannuksia ei vaalikauden aikana lisätä hallituksen toimesta.

Rakenteelliset uudistukset ja hallituksen toimet sääntelyn ja normien purussa vaikuttavat merkittävästi ja laajasti yritysten toimintaedellytyksiin. Koulutuksen uudistaminen ottaa huomioon työelämän osaamisen tarpeet ja lähentää koulutusta ja työelämää toisiinsa. Korkeakoulujen ja yritysten keskinäistä suhdetta

innovaatiotoiminnassa tiivistetään. Kaikkien yritysten kannalta on tärkeää, että kilpailua lisätään ja julkisia palveluja avataan yritysten kilpailulle.

Yrittämistä, työn tekemistä ja työllisyyttä tukeva veropolitiikka

Hallituksen veropolitiikka tähtää kasvun, yrittäjyyden ja työllisyyden vahvistamiseen. Kokonaisveroaste ei vaalikaudella nouse ja työn verotusta kevennetään. Kenenkään palkkaverotus ei kiristy. Työn verotuksen kevennys tukee työllisyyttä, talouskasvua ja palkkamalltia ostovoiman kehitystä turvaamalla. Sosiaaliturvaa ja verotusta yhteensovitetään kannustinloukkujen purkamiseksi.

Hallitus keventää ansiotulojen verotusta painottaen työtulovähennystä sekä pieni- ja keskituloisia työn vastaanottamisen kannustamiseksi. Ansiotuloverotukseen tehdään ansiotason nousua ja inflaatiota vastaava tarkistus vuosittain. Valtion tuloveroasteikon ylimmän tuloluokan voimassaolo jatkuu vaalikauden loppuun asti. Kotitalousvähennyksen korvausprosenttia korotetaan ja vanhusten hoitopalvelut otetaan soveltuvin osin kotitalousvähennyksen piiriin. Otetaan käyttöön yksityishenkilöiden verovähennysoikeus korkeakouluille annettavista lahjoituksista.

Hallitus varautuu ansiotuloverotuksen merkittäviin lisäkevennyksiin yhteiskuntasopimuksen ja maltillisten, työllisyyttä ja kilpailukykyä parantavien palkkaratkaisujen tukemiseksi. Ansiotuloverotuksen mahdollinen lisäkeventäminen koskee kaikkia tuloluokkia sekä eläkeläisiä, pieni- ja keskituloisia painottaen.

Hallituksen tavoitteena on tehdä Suomesta kilpailukykyisempi myös uudistamalla yrittämisen, omistamisen ja investoimisen verotusta. Yhteisöverokanta pidetään kilpailukykyisellä tasolla. Muille yritysmuodoille kuin osakeyhtiöille otetaan käyttöön yrittäjävähennys. Pienten yritysten maksuperusteinen arvonlisäveron tilitys mahdollistetaan. Sukupolvenvaihdoksia edistetään perintöveroa keventäen ja arvioidaan muut kehittämistarpeet. Selvitetään yrityksen verotettavasta tulosta tehtävä varaus investointien edistämiseksi. Teollisuuden kilpailukykyä turvataan pidentämällä rataveron poistoa sekä väylämaksujen puolittamista yhdellä vuodella.

Työn verotuksen keventämistä rahoitetaan haittaveroja korottamalla. Tupakkaveroa ja jäteveroa korotetaan. Verotuksella ohjataan kohti vähäpäästöisiä energialähteitä. Asuntolainojen korkovähennys pienenee nopeutetussa aikataulussa siten, että vähennyskelpoinen osuus on 25 prosenttia vuonna 2019. Rekisteröidyille veneille ja moottoriajoneuvoille asetetaan vuotuinen vero. Kiinteistöverojen ala- ja ylärajoja korotetaan maltillisesti. Yritysveropohjaa tiivistetään kansainvälinen toimintaympäristö ja Suomen kilpailukyky huomioon ottaen ja harmaata taloutta torjutaan aktiivisesti.

Veropäätökset on kuvattu tarkemmin liitteessä 1.

Panostukset strategiaan painopisteisiin ja korjausvelan vähentämiseen

Hallitus käynnistää muutosohjelman hallituskauden strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Kärkihankkeisiin ja korjausvelan vähentämiseen panostetaan kertaluonteisesti 1,6 miljardia euroa vuoden 2018 loppuun mennessä. Nämä panostukset eivät lisää valtion menoja vuonna 2019.

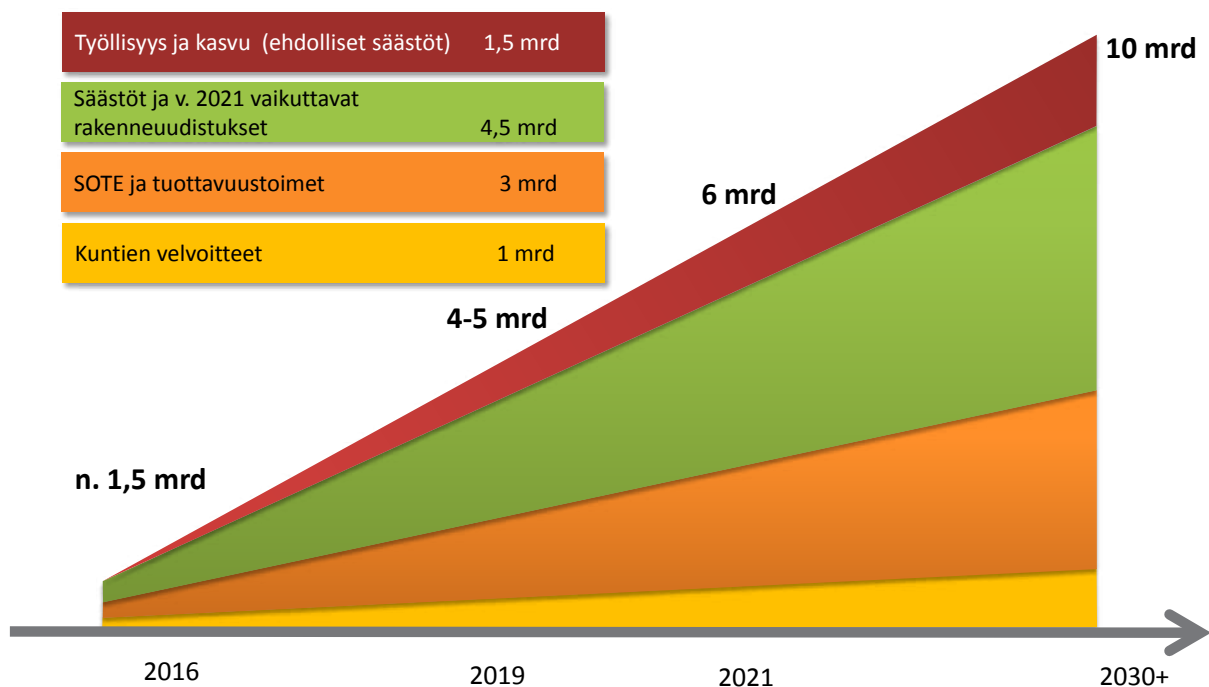
Strategisia tavoitteita ovat terveys ja hyvinvointi, työllisyys, kilpailukyky ja kasvu, koulutus ja osaaminen, biotalous ja puhtaat teknologiat sekä toimintatapojen muuttaminen esimerkiksi edistämällä digitaalisuutta ja purkamalla turhaa sääntelyä ja byrokratiaa.

Kärkihankkeita ovat esimerkiksi peruskoulutuksen uudistaminen digitaalisten oppimisympäristöjen avulla, lapsi- ja perhepalveluiden asiakaslähtöinen muutosohjelma, ikäihmisten kotihoidon kehittäminen, biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen edistäminen, työvoimahallinnon uudistaminen, pk-yritysten rahoituksen helpottaminen sekä kotimaisten ja ulkomaisten investointien edistäminen. Osana tätä pakettia hallitus käynnistää myös ohjelman liikenneverkon korjausvelan vähentämiseksi ja käyttää siihen noin 600 miljoonaa.

Panostukset rahoitetaan pääosin omaisuustuloilla. Lisäksi hyödynnetään EU:n strategisten investointien rahastoa ja Euroopan investointipankin välineitä näiden painopistealueiden tavoitteiden aikaansaamiseksi. Lisäksi korkeakouluja ja eri tarkoituksiin perustettuja rahastoja pääomitetään. Tämä rahoitetaan valtion omaisuutta myymällä.

Julkista taloutta vahvistavat säästöt ja rakenneuudistukset

Hallituksen säästö- ja rakenneuudistusohjelman vaikuttavuus

Hallitus sitoutuu koko 10 miljardin euron kestävyysvajeen kattamiseen tarvittavien säästöjen ja rakenteellisten uudistusten koskevien päätösten tekemiseen hallituskauden aikana. Hallitus toimeenpanee päätökset suunnitelman mukaisesti.

Hallitus on sopinut julkista taloutta vahvistavasta sopeutusohjelmasta. Nämä toimet kohdistuvat hyvin laajasti yhteiskunnan eri lohkoille ja koskettavat kaikkia suomalaisia. Samalla toteutetaan uudelleen kohdennuksia muun muassa omaishoidon vahvistamiseen, takuueläkkeen korottamiseen ja lastensuojeluun sekä yhteiskunnan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden vahvistamiseen. Nettomääräisesti toimet vahvistavat julkista taloutta vuoden 2019 tasolla noin 4 miljardilla eurolla.

Liitteessä 6 on esitetty toimien sisältö ja vaikutukset julkiseen talouteen vuonna 2019. Jos hallinnonalalle osoitetun säästön toimeenpano täysimääräisenä osoittautuu mahdottomaksi, tehdään kyseisellä hallinnonalalla korvaava säästö.

Hallituksen tavoitteena on, että julkinen talous vahvistuu yhteensä 6 miljardilla eurolla vuoteen 2021 mennessä. Välittömien 4 miljardin euron säästöpäätösten lisäksi hallitus on päättänyt 1,5 miljardin euron lisäsäästöistä ja veronkorotuksista (liite 2), jotka toimeenpannaan, mikäli hallituksen tavoittelema yhteiskuntasopimus ei synny. Näiden sopeutumistoimien yhteisvaikutus yhdessä hallituksen päättämien, työllisyyttä edistävien toimien kanssa nousee noin 6 miljardiin euroon vuoteen 2021 mennessä.

Lisäksi hallitus toteuttaa pitkällä tähtäimellä vaikuttavia toimia, jotka vahvistavat julkista taloutta vuositasolla 4 miljardilla eurolla. Tässä keskeiset toimet ovat sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus sekä kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen.

Valtiontalouden tilinpitokäytäntöä muutetaan läpinäkyvyyden ja avoimuuden parantamiseksi hallituskauden aikana niin, että eduskunta käsittelee sekä talousarvioesityksen että tilinpäätöksen yhteydessä myös omaisuuserät eli taseen.

Hallitus on sitoutunut valtiontalouden menokehysmenettelyyn, joka on määritelty liitteessä 5.

4 TYÖLLISYYS JA KILPAILUKYKY

Tavoitteet ja niiden mittaaminen

Kymmenen vuoden tavoite:

Suomessa työn tekeminen ja työn teettäminen on aina kannattavaa. Suomi on kilpailukykyinen maa, jossa yrittäminen, omistaminen ja investoiminen on nykyistä kannattavampaa.

Hallituskauden tavoitteet:

Hyvinvointipalveluiden ja tulonsiirtojen rahoituksen turvaamiseksi on toteutettu työn kannustavuutta, työllistämisen houkuttelevuutta, työvoimahallinnon toimivuutta ja kilpailukykyä parantavat uudistukset. Uudistukset lisäävät työn tarjontaa, yrittäjyyttä ja elinkeinorakenteen monipuolistumista sekä vahvistavat julkistaloutta yli miljardilla eurolla. Työllisyysaste on nostettu 72 prosenttiin ja työllisten määrä on vahvistunut 110 000 henkilöllä. Investoinnit ylittävät poistot ja työpanoksen määrä on kasvanut.

Päämäärien saavuttaminen edellyttää rakenteellisia uudistuksia, joita hallitus edistää lähtökohtaisesti vuoropuhelussa työelämän osapuolten kanssa.

Yhteiskuntasopimuksen solmiminen

Hallitus tekee työelämän osapuolille viimeistään 30.7.2015 mennessä esityksen toimista (yhteiskuntasopimus) yksikkötyökustannusten alentamiseksi vähintään 5 prosentilla sekä muutosturvasta ja siihen liittyvästä koulutusmallista. Hallitus odottaa työelämän osapuolten sitoutuvan kattavasti yhteiskuntasopimukseen 21.8.2015 mennessä.

Mikäli työelämän osapuolet hyväksyvät hallituksen esityksen ja toimet ovat mitattavissa maaliskuussa 2017, hallitus luopuu päättämistään ehdollisista säästöistä ja veronkorotuksista. Lisäksi hallitus on varautunut tukemaan edellä mainittua sopimusta merkittävin tuloveron kevennyksin.

Yhteiskuntasopimuksen ja tehtyjen palkkatarkistusten nettovaikutuksen täytyy vahvistaa julkisen talouden tasapainoa määrällä, joka on vähintään puoli prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon vuoden 2019 tasolla näihin kytketyt veronkevennykset huomioiden.

Hallituskauden kärkihankkeet

Kilpailukyyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla

Elinkeinoelämän kilpailukykyä ja yritystoiminnan edellytyksiä kaikessa päätöksenteossa vahvistetaan. Teollisuuden kustannuksia ei vaalikauden aikana lisätä hallituksen toimesta. Markkinoiden toimintaa, va-

paata kilpailua ja pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia hankintaprosesseihin edistetään uudistamalla keskeistä lainsäädäntöä ja purkamalla kilpailua estävää toimialakohtaista sääntelyä.

- Osana sääntelynpurkua kauppojen aukioloaikoja vapautetaan.
- Isojen teollisten hankkeiden osalta otetaan käyttöön lupaprosessien kiirehtimismenettely ja ruutiinilupa-asioita siirretään ilmoitusmenettelyyn.
- Team Finland –verkostoa vahvistetaan toimijoiden yhteistyötä tiivistämällä sekä tukemalla käynnistettyjä kasvuhankkeita investointien edistämiseksi.
- Hallitus tavoittelee yritysten rahoitusaseman ja oman pääoman aseman vahvistamista. Hallitus edistää merkittävää, mutta markkinaehtoiseen tarpeeseen perustuvaa lisärahoituksen kokoamista yritysrahoitukseen. Hallitus edistää välirahoitusrahastojen perustamista hyödyntämällä EU:n uusia kasvurahastoinstrumentteja. Hallitus perustaa Kasvurahastojen Rahasto II:n sijoituskauten päättyessä Kasvurahastojen Rahasto III:n yhteistyössä työeläkeyhteisöjen kanssa. Valtio on valmis luopumaan osasta sijoitustensa tuottoja kanssasijoittajiensa hyväksi. Vientirahoituksen elementit ja rahoituksen taso asetetaan vähintään keskeisten kilpailijamaiden tasolle.

Työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja puretaan ja rakenteellista työttömyyttä alennetaan

Hallitus uudistaa sosiaali- ja työttömyysturvaa tavalla, joka kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen, lyhentää työttömyysjaksoja, alentaa rakenteellista työttömyyttä ja säästää julkisia voimavaroja.

- Hallitus valmistelee 15.10.2015 mennessä vuoropuhelussa työelämän osapuolten kanssa työttömyysturvan uudistuksen, sisältäen työn vastaanottovelvoitteen tiukentumisen sekä velvoitteen osallistua aktivointitoimenpiteisiin. Ansioturvan lisäpäiviin sovelletaan nykyllä lainsäädännön mukaista aktivointia. Hallitus sitoutuu ansioturvan uudistuksilla säästöihin työttömyysturvameinoista.
- Hallitus luo osallistavan sosiaaliturvamallin, jonka tavoitteena on palkan ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen sekä irtisanotun työntekijän parempi tukeminen heti työttömyyden kohdalla. Apuna käytetään riippumattoman asiantuntijatyöryhmän arvioita ja suosituksia.
- Hallitus arvioi kriittisesti kaikkia sellaisia tukijärjestelmiä, jotka ohjaavat työkykyisiä ihmisiä pitkäaikaisiin poissaoloihin työmarkkinoilta. Vuorotteluvapaajärjestelmän ehtoja tiukennetaan muuttamalla se syyperusteiseksi ja/tai muuttamalla työhistoriaehtoa. Mikäli hallituksen ja työelämän osapuolten toimet työpanoksen lisäämiseksi eivät osoittaudu riittäviksi, vuorotteluvapaajärjestelmästä luovutaan kokonaan.

Paikallista sopimista edistetään ja työllistämisen esteitä puretaan

Hallitus kannustaa työelämän osapuolia luomaan paikallisen sopimisen toimintatapoja työpaikoille ja huolehtii paikallisen sopimisen edellytysten vahvistamisesta lainsäädäntöhankkein. Hallitus toteuttaa erityisesti pk-yritysten työllistämishalukkuutta lisääviä uudistuksia uusien työpaikkojen luomiseksi.

- Tavoitteena on, että yrityksissä kyetään nykyistä laajemmin paikallisesti sopimaan kilpailukyvyn parantamisesta, työllisyyden vahvistamisesta ja työsuhteen ehdoista kuten palkoista, työajoista, työsuhteen purkamisen edellytyksistä, työaikapankin käytöstä, sairauspoissaolojen vähentämisestä sekä työhyvinvointiin vaikuttavista kysymyksistä. Hallitus käynnistää tarvittavat työaikalainsäädännön ja muun työlainsäädännön uudistukset, jotka tukevat paikallisen sopimisen edistämistä, mahdollistavat työnantajille yhdenvertaisen aseman poikkeamistilanteissa sekä vahvistavat henkilöstön asemaa yritysten päätöksenteossa. Hallitus asettaa selvitysmiehen, joka laatii ehdotuksen paikallisen sopimisen kehittämisestä 15.10.2015 mennessä.
- Sopusoinnussa paikallisen sopimisen edistämisen kanssa hallitus toteuttaa työllistämisen kynnyistä madaltavia, yritysten kasvupalukkuutta lisääviä ja työntekijöiden muutoksiin sopeutumisen kykyä parantavia uudistuksia. Hallitus pidentää koeaikaa, mahdollistaa alle vuoden määräaikaisen työsuhteen ilman eri perustetta ja joustavoittaa takaisinottovelvoitetta irtisanomistilanteessa sekä kehittää muutosturvaa.
- Sairauspoissaoloja ja sairausriskin vaikutuksia työnantajalle vähennetään sisällyttämällä viiden viikon ja sitä pidempiin vuosilomiin kuuden päivän omavastuu vuosilomalla sairastumisesta.

Työvoimahallinnon uudistaminen työllistymistä tukevaksi

Hallitus valmistelee vuoden 2015 loppuun mennessä ratkaisuehdotuksen ja tarvittavat toimenpiteet työvoimapalveluiden kokonaisvaltaiseksi uudistamiseksi. Uudistuksen tavoitteena on työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman helpottaminen, passivoivien toimien purkaminen, työvoimahallinnon tulkintojen yhdenmukaistaminen sekä työvoimahallinnon resurssien painottaminen aktivointitoimenpiteisiin.

- TE-toimistojen tehtäväksi kirkastetaan työnvälitystoiminta. Julkisen työnvälityksen vuoropuhelua ja yhteistyötä työnantajayritysten kanssa vahvistetaan. Uudistus aktivoi työnhakijan omaa roolia työnhaussa, mutta myös varmistaa nykylainsäädännön sanktioiden tehokkaan täytäntönnäkönsä.
- Selvitetään työvoimapalveluiden siirto resursseineen vaikeimmin työllistyvien osalta kuntien vastuulle työssäkäyntialueittain, Tanskan mallin mukaisesti. Voimavarat ja työllistämisvastuu yhdistetään, mikä tekee nopean työllistämisen kunnille taloudellisesti houkuttelevaksi.
- Yksityisten työvoimapalveluiden roolia erityisesti helpoimmin työllistyvien palveluissa lisätään.
- Työvoimahallinnossa otetaan käyttöön tulokseen perustuvia johtamis- ja palkkausjärjestelmiä, joiden mittaristona toimii muun muassa vakinaisten työsuhteiden solmimisen määrä.
- Työvoimahallinnon aktivointipanosten tehokkaan kohdentamisen varmistamiseksi tieteelliselle vaikuttavuustutkimukselle turvataan riittävät resurssit.

Asuntorakentamista lisätään

Hallitus toimeenpanee laajan ohjelman asuntorakentamisen lisäämiseksi. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa talouden kasvua ja työllisyyttä, uudistaa asuntokantaa, vastata asuntojen kysyntään, edistää rakennusalan kilpailua, lisätä asumisen valinnanvapautta sekä vastata asuntotarpeen rakenteen muutokseen.

- Toteutetaan hallituksen asuntopoliittiset linjaukset (liite 4).

5 OSAAMINEN JA KOULUTUS

Tavoitteet ja niiden mittaaminen

Kymmenen vuoden tavoite:

Suomi on maa, jossa tekee mieli oppia koko ajan uutta. Suomalaisten osaamis- ja koulutustaso on noussut, mikä tukee suomalaisen yhteiskunnan uudistumista ja mahdollisuuksien tasa-arvoa. Suomi on koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa.

Hallituskauden tavoitteet:

- Oppimisympäristöjä on modernisoitu, digitalisaation ja uuden pedagogiikan mahdollisuuksia hyödynnetään oppimisessa.
- Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on vähentynyt. Koulutuksen keskeyttäneiden määrä on laskenut.
- Koulutuksen ja työelämän välinen vuorovaikutus on lisääntynyt.
- Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laatu ja vaikuttavuus ovat kääntyneet nousuun.
- Koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyys on lisääntynyt ja koulutusviennin esteet on purettu.

Hallitus asettaa alkusyksyyn mennessä yksityiskohtaiset mittarit, joilla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Hallituskauden kärkihankkeet

Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin

Päivitetään perusopetuksen oppimistapoja ja -ympäristöjä kehityksen haasteita vastaaviksi sekä painotetaan tulevaisuuden taitopohjaa. Hankkeen tavoitteena on parantaa oppimistuloksia sekä kaventaa niissä syntyneitä eroja. Panostetaan kouluviihtyvyyteen ja nostetaan lasten ja nuorten henkisen sekä fyysisen hyvinvoinnin tasoa.

- Laajennetaan oppimistapoja ottamalla käyttöön digitaalisia oppimisympäristöjä.
- Uudistetaan pedagogiikkaa. Toteutetaan opettaja- ja täydennyskoulutuksen kehittämissuunnitelmat.
- Parannetaan koulurauhaa varmistamalla opettajien mahdollisuudet keskittyä perustehtäväänsä eli opettamiseen.
- Liikutaan tunti päivässä esimerkiksi laajentamalla Liikkuva koulu -hanketta valtakunnalliseksi.
- Lisätään ja monipuolistetaan kieltenopiskelua. Käynnistetään alueellinen kokeilu siitä, että aloitetaan vieraan kielen opiskelu jo ensimmäisellä luokalla ja mahdollistetaan alueellinen kokeilu kielivalikoiman laajentamisesta eduskunnan hyväksymän ponnin mukaisesti.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi

Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä. Uudistetaan koulutuksen rahoitusta ja rakenteita jatko-opintokelpoisuus säilyttäen. Huolehditaan alueellisesti kattavasta koulutuksesta sekä tiivistetään koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta.

- Poistetaan koulutuksen päällekkäisyyksiä. Poistetaan nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen raja-aidat ja kootaan koulutustarjonta, rahoitus ja ohjaus yhtenäiseksi kokonaisuudeksi opetus- ja kulttuuriministeriön alle.
- Tehdään ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmästä yhtenäinen kokonaisuus.
- Kannustetaan koulutuksen järjestäjiä toiminnan tehostamiseen.
- Lisätään työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Uudistetaan oppisopimuskoulutusta työnantajille aiheutuvaa hallinnollista ja taloudellista taakkaa keventämällä.

Nopeutetaan siirtymistä työelämään

Tavoitellaan pidempiä työuria alkupäästä. Tehdään opintopoluista mahdollisimman joustavat koulutusasteiden sisällä ja välillä. Tuetaan nopeaa valmistumista sekä siirtymää työelämään.

- Uudistetaan korkeakoulujen valintakoemenettelyä.
- Otetaan käyttöön kolmas lukukausi korkeakouluissa.
- Lisätään toisen asteen koulutuksen ja korkea-asteen välistä yhteistyötä.
- Päivitetään kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla.

Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta

Vahvistetaan lasten ja nuorten luovuutta. Lisätään taiteen perusopetusta ja kulttuuritoimintaa. Tunnistetaan kulttuurin hyvinvointimahdollisuudet aiempaa paremmin. Tuodaan kulttuuri lähemmäs jo-kaista suomalaista edistämällä julkisissa tiloissa ja laitoksissa esillä olevaa taidetta.

- Parannetaan epätasaisesti jakautunutta taiteen perusopetuksen ja lastenkulttuurin saatavuutta taiteenalakohtaisesti maan eri osissa.
- Laajennetaan prosenttitaiteen periaatetta yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa taiteen hyvinvointivaikutusten tukemiseksi.

Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi

Hyödynnetään tieteen ja tutkimuksen resursseja tehokkaammalla tavalla. Vahvistetaan tutkimustulosten vaikuttavuutta ja kaupallistamista. Selkeytetään korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten profiloitumista ja työnjakoa sekä lisätään yhteistyötä. Kootaan osaaminen kansainvälisesti kilpailukykyisiksi keskittymiksi.

- Edellytetään korkeakouluilta ja tutkimuslaitoksilta esitystä työnjaosta sekä tiedekuntien ja tutkimusyksiköiden tiivistävästä yhteistyöstä.
- Tuetaan rahoituksella alueellisia tai alakohtaisia vahvoja osaamiskeskittymiä.
- Otetaan tutkimustulosten vaikuttavuuden ja kaupallistamisen kehittäminen huomioon julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen ohjauksessa sekä tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kannusteissa.

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

Syvennetään julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä nuorten tukemisessa. Tuetaan nuorten elämänhallintaa ja työllistämistä vahvistamalla sosiaali- ja terveyspalveluita osana nuorisotakuuta. Kerätään parhaat käytänteet kunnista ja laajennetaan toimivat mallit valtakunnalliseksi.

- Kehitetään nuorisotakuusta malli, jossa vastuu tukea tarvitsevasta nuoresta on yhdellä taholla.
- Kaikille peruskoulun päättävälle taataan koulutus-, työ- tai kuntoutuspaikka.
- Vahvistetaan etsivää nuorisotyötä ja työnetsijätoimintaa sekä nuorten mielenterveyspalveluita.
- Kehitetään nuorten palkkatukea ja Sanssi-korttia työntekoon kannustavampaan suuntaan.

6 HYVINVOINTI JA TERVEYS

Tavoitteet ja niiden mittaaminen

Kymmenen vuoden tavoite:

Suomalaiset voivat paremmin ja kokevat pärjäävänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Jokainen ihminen kokee voivansa vaikuttaa, tehdä valintoja ja ottaa vastuuta. Sosiaali- ja terveydenhuollossa painopiste on ennaltaehkäisyssä, hoitoketjut ovat sujuvia, henkilöstö voi hyvin ja tietojärjestelmät toimivat. Uudistuksen myötä yhteisillä varoilla saadaan enemmän terveyttä ja hyvinvointia.

Hallituskauden tavoitteet:

- Terveyden edistäminen ja varhainen tuki ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa, palveluissa ja työelämässä lainsäädäntömuutoksilla sekä paremmalla toimeenpanolla. Terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet.
- Eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu. Julkinen palvelulupaus on määritelty yhteiskunnan taloudellisen kantokyvyn puitteissa. Ihmisten erilaisissa elämäntilanteisissa toimivia valintoja on mahdollistettu enemmän.
- Lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet.
- Ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu. Omaishoitoa on vahvistettu.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä.
- Sosiaaliturvaa on uudistettu osallistavaksi ja työhön kannustavaksi.
- Järjestötyö ja vapaaehtoistoiminta ovat helpottuneet ja yhteisöllisyys lisääntynyt normeja purkamalla.

Hallitus asettaa alkusyksyyn mennessä yksityiskohtaiset mittarit, joilla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Hallituskauden kärkihankkeet

Palvelut asiakaslähtöisiksi

Painotetaan varhaista tukea, ennaltaehkäisevää työtettä ja vaikuttavia asiakaslähtöisiä palveluketjuja yli hallinnonrajojen. Vahvistetaan kokemusasiantuntemuksen käyttöä ja ihmisten osallisuutta. Muutoksen perustana on kumppanuus valtion, kuntien, järjestöjen, yksityisen sektorin, seurakuntien sekä työelämän toimijoiden kesken. Vahvistetaan ihmisoikeuksien toteutumista. Mahdollistetaan ihmisille omien valintojen tekeminen.

- Määritellään julkinen palvelulupaus ja tehdään palveluiden kustannukset sekä laatu läpinäkyviksi.
- Lisätään kansallisia ohjauskeinoja lainsäädännön tehokkaammaksi toimeenpanoksi.
- Tehostetaan sähköisten palvelujen hyödyntämistä myös omahoidossa ja neuvonnassa. Hyödynnetään paremmin terveysteknologian mahdollisuuksia.
- Uudistetaan hankintalaki kansallista etua ja kansalaisten hyvinvointia tukevaksi.

- Käynnistetään kuntien/kuntayhtymien kanssa yhteistyössä palvelusetelijärjestelmän laajentamiseen tähtäävä kokeilu. Kokeiluun osallistuvat kunnat/kuntayhtymät tarjoavat palveluissaan kuntalaisille laajasti mahdollisuutta palvelusetelin käyttöön. Lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä tehdään tarvittavat muutokset kokeilun kriteereistä.
- Toteutetaan perustulokokeilu.
- Osana sosiaaliturvajärjestelmän uudistusta tarkastellaan ei-tulosidonnaisten tulonsiirtojen sekä ulkomaille maksettavan sosiaaliturvan tarkoituksenmukaista kohdentumista.

Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta

Edistetään kansanterveyttä, kansalaisten liikkumista, terveellisiä elämäntapoja ja ravintotottumuksia sekä vastuunottoa omasta elämästä.

- Toimeenpannaan terveyttä ja hyvinvointia edistävät hyvät käytänteet ja toimintamallit yhteistyössä järjestöjen kanssa.
- Käynnistetään kansallinen mielenterveyttä edistävä ja yksinäisyyden ehkäisyyn tähtäävä ohjelma.
- Toimeenpannaan kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistus.
- Tehdään selvitys yksinelävien asemasta yhteiskunnassa.
- Tehostetaan päihdekuntoutuksen vaikuttavuutta.

Toteutetaan lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma

Uudistuksen lähtökohta on perheiden monimuotoisuus ja lapsen edun edistäminen. Vahvistetaan vanhemmuutta ja matalan kynnyksen palveluita. Palvelut järjestetään lapsi- ja perhelähtöisesti hallintorajat ylittäen. Myös koulua ja varhaiskasvatusta kehitetään tukemaan lapsen hyvinvointia. Turvataan erotilanteissa lapsen etu ja oikeus sekä isään että äitiin.

- Johdetaan lapsi- ja perhepolitiikkaa sekä palveluja hallintorajat ylittäen. Otetaan käyttöön päätösten lapsi- ja perhevaikutusten arviointi. Jatketaan väestölähtöisen budjetoinnin sekä lasten hyvinvoinnin seurannan kehitystyötä.
- Uudistetaan tietosuojalainsäädäntö moniammatillisen yhteistyön lisäämiseksi.
- Kohdennetaan määrärahoja lapsiperheiden kotipalvelujen saatavuuden turvaamiseksi.
- Vahvistetaan eropalveluita. Tehdään lapsen huolto- ja tapaamisoikeuslainsäädännön uudistus.
- Uudistetaan lastensuojelua paremmin asiakkaiden tarpeisiin keskittyväksi ja vähennetään byrokratiaa.
- Lisätään velvoitteita puuttua kiusaamiseen.
- Viedään käytäntöön perheystävällisten työpaikkojen toimintamalleja.

Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa

Varmistetaan vanhuspalvelulain toteutuminen kotihoitoa lisäten. Kehitetään eri asumismuotoja. Omaishoitajan jaksamista tuetaan. Lisätään yhteisöllisyyttä ja sukupolvien välistä yhteyttä.

- Vanhuspalveluissa työskentelevien työnjakoa uudistetaan.
- Lisätään lyhyt- ja pitkäaikaista perhehoitoa.
- Vahvistetaan lääkehoidon kokonaisarviointia.
- Uudistetaan veteraanien palveluita vastaamaan heidän palvelutarpeitaan.

- Omaishoitoon kohdennetaan resursseja.
- Työikäisten mahdollisuuksia omaisen hoitamiseen lisätään.

Osatyökykyisille väyliä työhön

Selkeytetään sosiaaliturvajärjestelmää osatyökykyisten työllistymistä kannustavaksi ja edistäväksi. Edistetään vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymismahdollisuuksia avoimille työmarkkinoille. Alentuneen työkyvyn omaavien vaikeasti työllistyvien työttömien aktivoinnissa huomioidaan erilaiset osallistavat toimet.

- Palvelujärjestelmässä ja työpaikoilla toimivien osaamista tarjolla olevista palveluista, keinoista ja etuuksista lisätään.
- Parannetaan vammaisten yrittäjien toimintamahdollisuuksia.
- Laajennetaan mm. OSKU-toimintamallin käyttöä osatyökykyisten työllistymisen ja työssä jatkamisen tueksi. Työhönvalmennusta lisätään.
- Varmistetaan asiakaslähtöinen palveluketju ja palveluohjaus sekä työnantajille annettava tuki.
- Poistetaan työkyvyttömyyseläkkeen ja ansiotulon kannustinloukkua.

7 BIOTALOUS JA PUHTAAT RATKAISUT

Tavoitteet ja niiden mittaaminen

Kymmenen vuoden strateginen tavoite:

Suomi on bio- ja kiertotalouden sekä cleantechin edelläkävijä. Kestävien ratkaisujen kehittämällä, käytönotolla ja viennillä olemme parantaneet vaihtotasetta, lisänneet omavaraisuutta, luoneet uusia työpaikkoja sekä saavuttaneet ilmastotavoitteemme ja Itämeren hyvän ekologisen tilan.

Hallituskauden tavoitteet:

- Suomi on saavuttanut 2020 ilmastotavoitteet jo vaalikauden aikana. Fossiilista tuontienergiaa on korvattu puhtaalla ja uusiutuvalla kotimaisella energialla.
- Uusia työpaikkoja on syntynyt cleantech-yritysten kasvun, kestävän luonnonvarojen käytön lisäämisen, maaseudun monialaisen yrittäjyyden ja tehokkaan kiertotalouden myötä ympäristön suojelusta tinkimättä.
- Ruoantuotannon kannattavuus on noussut ja kauppatase parantunut 500 miljoonalla eurolla.
- Uudistumista hidastavaa hallinnollista taakkaa on kevennetty tuntuvasti.

Hallitus asettaa alkusyksyyn mennessä yksityiskohtaiset mittarit, joilla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Hallituskauden kärkihankkeet

Hiilettömään, puhtaaseen ja uusiutuvaan energiaan kustannustehokkaasti

Päästöttömän, uusiutuvan energian käyttöä lisätään kestävästi niin, että sen osuus 2020-luvulla nousee yli 50 prosenttiin, ja omavaraisuus yli 55 prosenttiin sisältäen mm. turpeen. Tämä perustuu erityisesti bioenergian ja muun päästöttömän uusiutuvan tarjonnan lisäämiseen. Suurimmat mahdollisuudet saavutetaan nestemäisten biopolttoaineiden ja biokaasun tuotannon ja teknologian kasvattamisessa.

- Uusiutuvan energian lisäämisen laskeva ja EU:n suuntaviivat täyttävä tuki perustetaan teknologianeutraalisuuteen ja taloudelliseen edullisuusjärjestykseen.
- Huolehditaan biomassan kestävyyskriteerien varmistamisesta sekä reilusta taakanjaosta EU:ssa sekä kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa.
- Otetaan käyttöön päästökaupan epäsuorien sähkönhintavaikutusten kompensatiojärjestelmä, joka rahoitetaan päästökauppatuloilla.
- Luovutaan hiilen käytöstä energiantuotannossa ja puolitetaan tuontiöljyn käyttö kotimaan tarpeisiin 2020-luvun aikana.
- Nostetaan liikenteen uusiutuvien polttoaineiden osuus vuoteen 2030 mennessä 40 prosenttiin.
- Tuetaan alan teollisuutta ja sen vientiä sekä innovaatio- että viennin rahoituksessa.
- Kannustetaan julkista sektoria hiilineutraaleihin energiaratkaisuihin.
- Kannustetaan tuontiöljyn korvaamiseen lämmityksessä päästöttömällä uusiutuvilla vaihtoehdoilla.

- Sallitaan hevosen lannan käyttö energiatuotannossa.
- Edistetään uuden teknologian käyttöön ottamista cleantech-sektorin pilottihankkeilla.

Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä

Puun käyttöä monipuolistetaan ja lisätään 15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa ja sen jalostusarvoa kasvatetaan. Metsätilakokoa kasvatetaan tavoitteena yrittäjämäinen metsätalous sekä metsien hyvä hoito.

- Edistetään sukupolvenvaihdoksia ja lisätään metsä- ja yrittäjävähennystä sekä nopeutetaan perikuntien elinkaarta.
- Toteutetaan kansallista metsästrategiaa.
- Puretaan rakentamismääräyksiä, jotka estävät puun käyttöä.
- Uudistetaan Metsähallituksen lainsäädäntö vastaamaan EU:n vaatimuksia ja selkeytetään sen johtamisjärjestelmä.
- Vauhditetaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa uusien tuotteiden synnyttämiseksi.
- Hyödynnetään tehokkaammin metsävaratietoja ja sähköisiä palveluja.
- Suunnataan julkisia investointeja perustienpitoon, rataverkkoon sekä terminaaleihin.

Kiertotalouden läpimurto, vesistöt kuntoon

Hyödynnetään kiertotalouden kasvavia mahdollisuuksia. Panostetaan parhaaseen vaikuttavuuteen. Itämeren hyvän ekologisen tilan edistämiseksi toimitaan yhteistyössä kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Vesistöihin huuhtoutuvien ravinteiden ja humuksen määrää vähennetään ja samalla lisätään maatalouden ravinne- ja energiaomavaraisuutta.

- Lisätään ravinteiden talteenottoa erityisesti Itämeren ja muiden vesistöjen kannalta herkillä alueilla siten, että vähintään 50 prosenttia lannasta ja yhdyskuntajätevesilietteestä saadaan kehitettyneen prosessoinnin piiriin vuoteen 2025 mennessä.
- Yhdyskuntajätteen kierrätysaste nostetaan vähintään 50 prosenttiin.
- Jätevesiasetusta lievennetään huomattavasti.
- Kohtuullistetaan kierrätyspohjaisten ratkaisujen ominaisuuksiin liittyvää sääntelyä.
- Säädetään kierrätyskelpoiselle jätteelle kaatopaikkakielto vuodesta 2025 lähtien.
- Muutetaan jätelakia siten, että kunnille jätelaissa annetut yksinoikeudet rajataan asumisessa syntyviin jätteisiin alueelliset erityispiirteet huomioiden.

Suomalainen ruoantuotanto kannattavaksi, kauppatase nousuun

Maatalouden kannattavuus on parantunut ja maatalojen maksuvalmiutta on vahvistettu. Hallituskaudelle ei säädetä uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita. Puhtaiden elintarvikkeidemme kotimaista käyttöä ja vientiä edistetään.

- Maatalouden kannattavaan kasvuun panostetaan Makeran kautta.
- Maatalouden kannattavuutta parannetaan tukien ennakkomaksatuksilla, lainoituksen keinoin, alentamalla tuotantokustannuksia sekä purkamalla normeja.
- Kevennetään hallinnollista taakkaa ja kohtuullistetaan tukiehtoja, valvontoja ja sanktioita.
- Yhteisen maatalouspolitiikan välitarkastelun yhteydessä yksinkertaistetaan tukijärjestelmiä aktiiviviljelyyn kannustaen ja valvonnoissa siirrytään riskiperusteiseen suuntaan.

- Uudistetaan viljelijöiden lomitusjärjestelmä yrittäjälähtöiseksi.
- Parannetaan omaisuuden suoja.
- Arvioidaan kilpailulainsäädännön muutostarpeet ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin EU:n kilpailulainsäädännön puitteissa.
- Uudistetaan tuottaja- ja toimialaorganisaatiota koskevaa lainsäädäntöä.
- Lisätään kotimaisen ruoan verkkomarkkinointia ja jatketaan hallituksen lähiruoka- ja luomuohjelmia.
- Parannetaan alkuperämerkintöjen näkymistä ja lisätään suomalaisen ruoan käyttöä julkisissa hankinnoissa.

Luontopolitiikkaa luottamuksella ja reiluin keinoin

Luonnonsuojelun taso turvataan ja lisätään luonnonsuojelutoimien paikallista hyväksyttävyyttä avoimella yhteistyöllä ja osallistavalla päätöksenteolla. Kansallista ja kansainvälistä virkistys- ja luontomatkailua lisätään. Veteen liittyvien elinkeinojen ja osaamisen avulla (sininen biotalous) lisätään kestävää kasvua.

- Metsien ja soiden suojelua jatketaan vapaaehtoisin keinoin.
- Laaditaan metsien ja vesialueiden virkistys- ja matkailukäyttöä koskeva selvitys, joka tähtää hyvinvointivaikutusten ja niihin liittyvän liiketoiminnan kasvuun.
- Toteutetaan lohi- ja meritaimenstrategiaa Itämeren lohikantojen varmistamiseksi.
- Huolehditaan suomalaiseen elämänmuotoon kuuluvien metsästyksen ja kalastuksen mahdollisuuksista.
- Varmistetaan saimaannorpan suojelu yhdessä paikallisen väestön ja tahojen kanssa.
- Perustetaan kansallispuisto Suomen 100-vuotisjuhlavuonna 2017.
- Arvioidaan uudelleen uhanalainen lajisto luonto- ja lintudirektiivien päivittämisen yhteydessä.
- Tehostetaan uhanalaisten kalalajien suojelua ja toimeenpannaan kalatiestrategiaa.

8 DIGITALISAATIO, KOKEILUT JA NORMIEN PURKAMINEN

Tavoitteet ja niiden mittaaminen

Kymmenen vuoden tavoite:

Suomi on ottanut tuottavuusloikan julkisissa palveluissa ja yksityisellä sektorilla tarttumalla digitalisaation mahdollisuuksiin ja purkamalla turhaa sääntelyä ja byrokratiaa. Suomen ketterää uudistumista tuetaan luottamukseen, vuorovaikutukseen ja kokeilujen hyödyntämiseen perustuvalla johtamiskulttuurilla.

Hallituskauden tavoitteet:

Määrätietoisella johtamismallilla on kehitetty käyttäjälähtöiset, tuottavuutta ja tuloksellisuutta nostavat yhden luukun digitaaliset julkiset palvelut. Julkinen päätöksenteko on innovatiivisesti mahdollistanut ja luonut Suomeen suotuisan toimintaympäristön digitaalisille palveluille ja teollisen internetin sovelluksille ja uusille liiketoimintamalleille. Kansalaisten arkea, yritystoimintaa, maataloutta, investointeja, rakentamista, tervettä kilpailua ja vapaaehtoistoimintaa on helpotettu merkittävästi turhaa sääntelyä purkamalla, hallinnollista taakkaa keventämällä ja lupaprosesseja sujuvoittamalla. Johtamista ja toimeenpanoa on rohkeasti uudistettu vahvistamalla tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja avoimuutta sekä hyödyntämällä kokeiluja ja kansalaisten osallisuutta tukevia toimintatapoja.

Hallituskauden kärkihankkeet

Digitalisoidaan julkiset palvelut

Toimintatavat uudistaen rakennetaan julkiset palvelut käyttäjälähtöisiksi ja ensisijaisesti digitaalisiksi, jotta julkisen talouden kannalta välttämätön tuottavuusloikka onnistuu. Kehittämisessä priorisoidaan palvelut, joissa tuottavuushyöty on suurin. Digitalisaatio on hallituksen strategian läpileikkaava teema.

- Luodaan kaikkia julkisia palveluita koskevat digitoinnin periaatteet.
- Hallinnon sisäiset prosessit digitalisoidaan ja entiset prosessit puretaan.
- Julkinen hallinto sitoutuu kysymään samaa tietoa kansalaisilta ja yrityksiltä vain kerran.
- Vahvistetaan kansalaisten oikeutta valvoa ja päättää itseään koskevien tietojen käytöstä, samalla varmistuen tietojen sujuva siirtyminen viranomaisten välillä.
- Autetaan niitä kansalaisia, jotka eivät ole tottuneet tai jotka eivät kykene käyttämään digitaalisia palveluita.
- Valtioneuvostossa vahvistetaan digitalisaation muutosjohtamisen organisointia.

Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö

Edesautetaan innovaatio- ja palvelualustojen syntyä sektoreilla, joilla julkishallinnolla on rooli markkinoiden toimivuuden kannalta. Tällaisia sektoreita ovat esimerkiksi liikenne palveluna, terveydenhuolto, oppiminen sekä teollinen internet. Lainsäädäntötoimin edistetään uuden teknologian, digitalisaation ja

uusien liiketoimintakonseptien käyttöönottoa. Luodaan avoimella datalla ja tietovarantojen paremmalla hyödyntämisellä edellytyksiä uusille liiketoimintaideoille.

- Perustetaan Esineiden internet -ohjelma, joka koordinoi eri ministeriöiden toimet.
- Tavoitellaan 5 prosentin innovatiivisten hankintojen osuutta kaikista julkisista hankinnoista.
- Jatketaan tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatorahoituksen kohdentamista edistämään digitaalisten palveluiden kasvua sekä perinteisillä toimialoilla että uusissa kasvuyrityksissä.

Sujuvoitetaan säädöksiä

Säädöspolitiikan ohjausta selkeytetään, tavoitteena sääntelyn nettomääräinen keventäminen ja säädöksille vaihtoehtoisten ohjauskeinojen käytön lisääminen. Tavoitteena on turhan sääntelyn purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen. EU-säännösten toimeenpanossa pidättäydytään kansallisesta lisäsääntelystä. Suomen EU-vaikuttamisen yhtenä painopisteenä on nykyistä vähäisempi, parempi ja kevyempi sääntely.

- Perustetaan valtioneuvoston yhteyteen lainsäädännön vaikutusarviointielin, jonka tehtävä on varmistaa lainsäädännön vaikutusarviointien laatu.
- Perataan säädökset, jotka eniten haittaavat kansalaisten arkea, yritystoimintaa, maataloutta, investointeja, rakentamista, tervettä kilpailua ja vapaaehtoistoimintaa.
- Välittömästi ryhdytään purkamaan kansalaisia ja yritystoimintaa haittaavia alempiasteisia normeja, määräyksiä ja ohjeita.
- Sujuvoitetaan lupa- ja valitusprosessit ja annetaan niitä koskeva palvelulupaus.
- Viranomaisten keskinäisen valitusten määrä minimoidaan esimerkiksi ennakkoneuvottelumenettelyllä.

Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri

Kokeiluilla tavoitellaan innovatiivisia ratkaisuja, parannetaan palveluita, edistetään omatoimisuutta ja yrittäjyyttä sekä vahvistetaan alueellista ja paikallista päätöksentekoa ja yhteistyötä. Kokeiluissa hyödynnetään kansalaislähtöisiä toimintatapoja.

- Toteutetaan kokeiluohjelma, joka koostuu erikseen valittavista laajemmista kokeiluista sekä lukuisista pienemmistä kokeiluista.
- Otetaan käyttöön systemaattinen kokeilutoiminta ja luodaan säädöspohja helpottamaan kokeilujen järjestämistä.
- Nopeutetaan kokeiluilla reagointia ja ennakkointia yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisuisissa, ja edistetään hallituksen strategisia tavoitteita.

Parannetaan johtamista ja toimeenpanoa

Valtioneuvoston ja valtionhallinnon johtamisprosessit sovitetaan yhteen strategisen hallitustyöskentelyn kanssa. Vahvistetaan hallinnonalojen rajat ylittävää, tietoon perustuvaa johtamista ja toimeenpanoa.

- Hallitus kytkee strategisten tavoitteidensa edistymisen seurantaan indikaattorit, joita se seuraa systemaattisesti ja joiden tuottaman tiedon perusteella se tarvittaessa ryhtyy korjaaviin toimenpiteisiin.
- Hallitus kehittää yhdessä OECD:n kanssa tavoitteidensa seurannassa käytettäviä mittareita.
- Käynnistetään ohjelma julkisen sektorin johtamisen laadun parantamiseksi.
- Innovatiivisuus ja palvelualltius nostetaan uusiksi virkamieshyveiksi perinteisten rinnalle.

9 RAKENNEPOLIITTISET UUDISTUKSET

Hallitus vahvistaa julkisen talouden kestävyttä seuraavilla rakenteellisilla uudistuksilla. Tehtävillä ratkaisuilla on tavoitteena vähintään 4 miljardin euron taloudelliset vaikutukset. Ennen lakiesitysten antamista ja toimeenpanoa uudistuksilla tavoitellut kestävyysvajevaikutukset arvioidaan.

Eläkeuudistus

Hallitus antaa syyskauden alussa 2015 esityksensä eduskunnalle työeläkelainsäädännön uudistamiseksi sitoutuen kolmikantaisena valmistelutyönä tehtyyn sopimukseen. Lakimuutokset tulevat voimaan 1.1.2017.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisen tavoitteena on terveyserojen kaventaminen ja kustannusten hallinta. Uudistus toteutetaan palveluiden täydellisellä horisontaalisella ja vertikaalisella integraatiolla sekä vahvistamalla järjestäjien kantokykyä. Tällä on merkittävä vaikutus julkisen talouden kestävyysvajeeseen. Tavoitteena on ihmisen hyvinvoinnin ja terveyden kannalta tärkeä palveluketjujen saumaton kokonaisuus.

Hallitus valmistelee sosiaali- ja terveyspalveluiden (SOTE) järjestämiskäytännön kuntaa suurempien itsehallintoalueiden pohjalta. Alueita on yhteensä enintään 19. Alueet vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä alueellaan. Hallitus uudistaa sairaaloiden työnjakoa siten, että osa vaativasta erikoissairaanhoidosta keskitetään sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa erityisvastuualueille. Kansanvaltaisuuden turvaamiseksi SOTE-alueita johtavat vaaleilla valitut valtuustot.

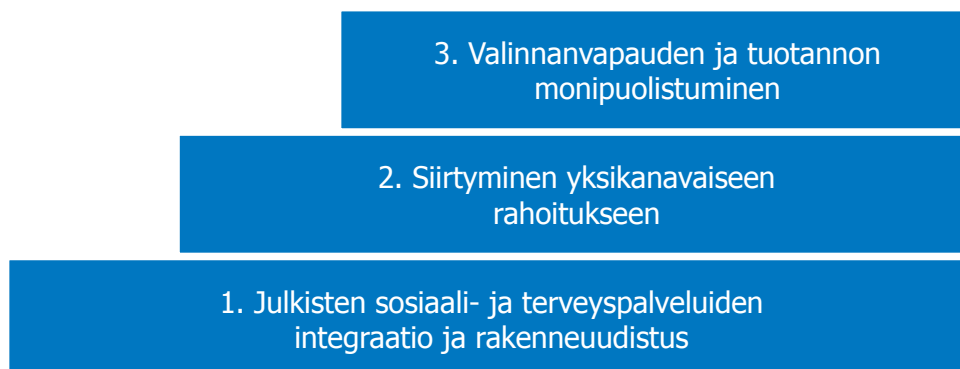
SOTE-alueet tuottavat alueensa palvelut tai voivat käyttää palveluiden tuottamiseen yksityisiä tai kolmannen sektorin palveluntuottajia. Kilpailutuoksissa korostetaan erilaisten tuottajien välistä kilpailuneutraliteettia. Palvelutuotannon tehokkuuden ja laadun arviointia varten laaditaan mittaristo.

SOTE-järjestämislain valmistelussa ensivaiheen rahoitusvaihtoehtoina selvitetään rahoituksen vaihtoehdot kuntien ja/tai valtion rahoitusmallit ottaen huomioon perustuslain reuhaehdot. Toisessa vaiheessa siirrytään yksikanavaisen rahoitusmalliin huomioiden työterveyshuollon asema.

Selvitetään valinnanvapaus-mallin yksityiskohdat ja EU:n potilasliikkuvuusdirektiivin implementoimiseksi tarvittavat lakimuutokset. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa perustason palveluita ja turvata ihmisten nopea hoitoonpääsy. Mikäli selvitykset edellyttävät lakimuutoksia, ne toteutetaan vaalikauden loppuun mennessä.

Hanketta varten asetetaan parlamentaarinen seurantaryhmä. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen sisällytetään kustannusten tehokkaan hallinnan toteuttava budjettikehysjärjestelmä.

SOTE-ratkaisun eteneminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät yhtenäistetään järjestämisvastuussa olevilla alueilla ja kokonaisarkkitehtuuria kehitetään ja sen toteutumista valvotaan kansallisella tasolla, kansallisen palveluväylän yhteentoimivuuden varmistamiseksi.

Hallitus toteuttaa rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman, jonka tarkoituksena on parantaa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon toteutumista, parantaa ihmisten toimintakykyä sekä luoda edellytykset kustannustehokkaalle lääkehoidolle niin potilaan kuin yhteiskunnan näkökulmasta.

Kuntien kustannusten karsiminen

Hallitus vähentää kuntien kustannuksia 1 miljardilla eurolla (liite 3) karsimalla lakisääteisiä tehtäviä sekä niiden toteuttamista ohjaavia velvoitteita ainakin seuraavilla periaatteilla:

- Uudistamalla sääntelypolitiikan periaatteet vuoden 2015 aikana. Palveluprosessiin ja resursseihin kohdistuvien velvoitteiden sääntelyn ja valvonnan sijasta siirrytään ohjaamaan ja valvomaan palvelutoiminnan tuloksia (esim. asiakkaiden vointia ja tyytyväisyyttä).
- Joustavoittamalla kelpoisuusehtoja mm. tosiasialliseen osaamiseen ja soveltuvuuteen perustuen.
- Joustavoittamalla toimintatapoja ohjaavia normeja mm. tarkastelemalla lait, asetukset ja erilliset suositukset; purkamalla asumisen ja palveluiden välinen kytkentä; poistamalla tilojen moninaiskäytön normiasteet; yhdistämällä kuntien erillislainsäädännössä määrätyt raportit, suunnitelmat ja ohjelmat valtuustokausittaiseksi ohjelmaksi; vähentämällä valvonta- ja tarkastusvelvollisuuksia; lisäämällä ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluvia asioita; käymällä läpi erillislainsäädännön alaiset kuljetukset.
- Luomalla edellytyksiä ottaa käyttöön olennaisesti tuloksekkaammat ja joustavammat toimintokohtaiset sekä hallinnolliset sektorirajat ylittävät palveluprosessit.

Ministeriöissä laadittujen ehdotusten tulee olla yksilöityjä ja perusteltuja sekä sisältää tarvittavat konkreettiset toimenpiteet, joiden avulla voidaan varmistua siitä, että arvioidut taloudelliset vaikutukset ovat saavutettavissa.

Konkreettiset toimenpide-esitykset on tehtävä erityisesti velvoitteiden keventämisestä liittyen mm. palvelujen saatavuuteen (määräajat, kapasiteetti), palvelutuotannon resursseihin (kelpoisuusvaatimukset, tuotantoryhmien henkilöstörakenne, ryhmäkoot, henkilöstökoulutus, tilat), palvelutuotannon sisäiseen viranomaisprosessiin (suunnitelmat, tiedon antaminen, viranomaisyhteistyö) ja palvelujen ulkoiseen prosessiin (asiakas- ja sidosryhmäyhteistyö, kuuleminen, tiedon antaminen).

Hallitus tekee vuoden 2015 budjettiriiheen mennessä yksityiskohtaisen toimenpideohjelman poistettavista tehtävistä ja velvoitteista sekä antaa ensimmäiset konkreettiset esitykset. Prosessi tavoitteinen ja aikatauluineen on jatkuva. Työ on poikkihallinnollista ja edellyttää vahvaa johtamista.

Kuntien tuottavuutta lisäävien säädösmuutokset valmistelu tehdään yhteistyössä kuntien kanssa. Uudistusten toimeenpanon onnistumisen varmistamiseksi hallitus tarjoaa koulutusta yhteistyössä kunta-alan toimijoiden kanssa.

Hallitus käynnistää vapaakuntakokeilun, jonka tavoitteena on mahdollistaa kunnille palveluiden tuotanto- ja toimintatapojen kehittäminen nykyistä vapaammin ja laajemmin.

Hallitus toteuttaa valtakunnallisesti kuntien ja muun julkisen sektorin tuotantokustannusten mittariston, joka tekee kustannuksista ja laadusta läpinäkyvän sekä vertailukelpoisen. Hallitus edistää uusien palveluinnovaatioiden syntymistä ja hyödyntämistä toteuttamalla laajasti kokeilutoimintaa mahdollistavalla säädöspohjalla. Mahdollistetaan palvelualoitteen käyttö määräaikaisena kokeiluna.

Hallitus lisää kaiken viranomaistiedon liikkuvuutta ja hyödyntämistä edistämällä palveluväylähanketta ja tarkastelemalla tietosuojakysymyksiä.

Vapautetaan kuntien maksupolitiikkaa.

Hallitus ei anna kunnille lainkaan uusia tehtäviä tai velvoitetta vaalikaudella 2015–2019. Hallitus sitoutuu pitämään voimassa 100 prosentin valtionosuudet turvaavan lain. Mikäli valtionosuuksia leikataan, hallitus vähentää kuntien tehtäviä samassa suhteessa.

Ministeriöiden tehtävänä on laatia kokonaisuudessaan yksityiskohtaiset esitykset kuntien tehtävien ja velvoitteiden poistamiseksi vuoden 2015 loppuun mennessä. Tarvittaessa esitykset kuntien menojen vähentämiseksi kootaan viimeisen 15 vuoden aikana voimaan tulleiden säädösten joukosta.

Aluehallinnon uudistus

Valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon yhteensovituksista tehdään erikseen päätös, jolla yksinkertaistetaan julkisen aluehallinnon järjestämistä (valtio, alueet ja kunnat). Ensisijaisena ratkaisuna on toimintojen keskittäminen tehtäviltään ja toimivallaltaan selkeille itsehallintoalueille.

Tulevaisuuden kunta

Kuntien toiminnan lähtökohtana on paikallisuus. Kunta on ihmisten yhteisö.

Tulevaisuuden kunnan päätehtävä on huolehtia asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen elämisen mahdollisuuksista.

Hallitus edistää tulevaisuuden kunnan roolin muuttumista palvelujen järjestäjästä yhä vahvemmin alueensa elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistäjäksi. Hallitus lisää kuntien päätösvaltaa erityisesti elinvoimaan liittyvissä asioissa ja vahvistaa paikallista vastuunottoa, harkintaa ja päätöksentekoa.

Kunnat voivat olla hallintorakenteeltaan ja toimintatavoiltaan erilaisia. Valtion kuntapolitiikka nojaa vahvaan yhteistyöhön kuntien kanssa.

Hallitus lisää kuntalaisen ja lähiyhteisöjen omaa vastuuta yhteiskunnan haasteiden ratkaisemisessa.

Hallitus edistää vapaaehtoisia kuntaliitoksia. Kuntarakennelain selvitysvelvollisuuden kriteereitä, määräaikoja ja irtisanomissuojaa kuntaliitostilanteessa koskevat säädökset kumotaan.

Hallitus ja pääkaupunkiseudun kunnat tekevät sopimuksen siitä, miten edistetään metropolialueen kansainvälistä kilpailukykyä, elinkeinopolitiikkaa, aluekehitystä sekä yhteistyötä maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelussa ja segregaaation ehkäisyä.

Hallitus tukee kaupunkiseutujen ja kasvukäytävien sekä eri alueiden omiin vahvuuksiin perustuvan kilpailuvuoden parantamista muun muassa kehittämällä sopimus pohjaista yhteistyötä valtion kanssa.

Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistusta jatketaan osana kuntien muuttuvaa tehtäväkenttää. Hallitus tasapainottaa kuntien tehtävät ja niihin käytettävissä olevan rahoituksen.

Keskushallinnon uudistus

Keskushallinnon virastorakenteen uudistusta jatketaan välittömästi tukeutuen Kehu- ja Virsu-hankkeissa omaksuttuihin kehittämisperiaatteisiin

- 1) selkeästä rakenteesta ja ohjauksesta,
- 2) valtakunnallisesta toimivallasta,
- 3) asiakasnäkökulmasta,
- 4) sähköisistä palveluista,
- 5) kyvystä muutokseen ja riskienhallintaan
- 6) julkisen hallinnon yhteistyöhön asiakaspalvelussa.

Uudistuksessa kiinnitetään erityistä huomiota johtamisjärjestelmän selkiinnyttämiseen ja kokonaisuuden hallintaan hallinnolliset sektorirajat ylittäen. Hallitus toteuttaa uudistuksen noudattamalla hyvää henkilöstöpolitiikkaa.

Jatkovalmistelutyö käynnistetään välittömästi. Esitykset rakenteellisiksi muutoksiksi toimeenpanosuunnitelmineen valmistellaan 31.12.2015 mennessä.

10 EU-LINJAUS

Euroopan unionin tärkein tehtävä on rauhan, turvallisuuden, vaurauden ja oikeusvaltion turvaaminen maanosassamme. Euroopan suhteellisesti heikentyneen aseman vahvistaminen edellyttää unionilta vahvaa toimintakykyä, yhtenäisyyttä ja kansalaisten luottamusta. Yhteisömenetelmä on keino taata unionin vakaa ja tasapuolinen toiminta sekä demokratian toteutuminen EU-päätöksenteossa. Unionin on noudatettava toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita, eli päätökset on tehtävä mahdollisimman lähellä kansalaisia. Euroopan komission on toimittava avoimesti ja kuultava kansalaisia.

EU:n jäsenyys on poliittinen valinta, joka kytkee Suomen läntiseen arvoyhteisöön. Unionia on uudistettava ja sen toimintaa parannettava, mutta hallitus ei pidä perussopimusten muuttamista nyt ajankohtaisena. Suomi kunnioittaa yhteisiä sääntöjä ja odottaa muiden jäsenvaltioiden toimivan samoin. Suomi on aktiivinen, käytännönläheinen ja ratkaisuhakuinen jäsenvaltio. Hallitus yhdistää rakentavan kriittisellä ja yhteistyöhakuisella tavalla kansallisen ja yhteisen eurooppalaisen edun Suomen EU-politiikassa.

Kasvu

Suomen EU-politiikan painopiste on talouskasvun ja työllisyyden edistäminen. Kilpailukyvyn parantamiseen tähtäävät rakenneuudistukset sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta ovat tässä olennaisia. Ihmisten, tavaroiden, palveluiden ja pääomien vapaa liikkuvuus on unionin peruskivi. Hallitus ajaa sisämarkkinoiden syventämistä erityisesti palveluiden, pääomamarkkinoiden, energian sekä digitaalisten palveluiden ja tuotteiden osalta. Suomi hyödyntää Euroopan investointisuunnitelman mahdollisuudet. Vapaakaupan edistäminen parantaa Suomen vientiteollisuuden markkinoillepääsyä. EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaj- ja investointikumppanuussopimuksen solmiminen on tärkeä tavoite. Vapaakauppasopimuksissa on turvattava oikeusvaltioperiaate ja ruokaturva sekä jäsenvaltioiden oikeus syrjimättömään sääntelyyn mm. ympäristönsuojelun ja kuluttajansuojan parantamiseksi.

Euroopan unionin on keskityttävä olennaisimpiin kysymyksiin, eikä integraatiota ole tarpeen syventää kaikilla politiikan aloilla. Hallitus arvioi kaikkea EU-sääntelyä talouskasvun, kilpailukyvyn ja työllisyyden näkökulmasta ja edellyttää vastaavaa käytäntöä myös EU:n toimielinten tasolla. Suomi tavoittelee nykyistä vähemmän, mutta parempaa ja kevyempää sääntelyä. Pk-yrityksiä koskevia joustoja on käytettävä täysimääräisesti. Hallitus ei lisää kilpailukykyä haittaavaa ylimääräistä taakkaa EU-sääntelyn kansallisessa toimeenpanossa ja vahvistaa Suomen kykyä arvioida EU-sääntelyn taloudellista merkitystä ja oikeudellisia ulottuvuuksia.

Unionin on luotava edellytykset Euroopan kehittymiselle puhtaan teknologian sekä bio- ja kiertotalouden edelläkävijäksi. Sääntelyn on edistettävä raaka-aineiden kiertoa ja kestäväää käyttöä, eikä eri sektoreilta saa tulla keskenään ristiriitaista sääntelyä. Hallitus varmistaa, että mahdollisuudet biomassavarojen monipuoliseen hyödyntämiseen kestäväällä tavalla turvataan EU- lainsäädännössä. Kehittyneiden uusiutuvien liikennepolttoaineiden käyttöä edistetään.

Hallitus on sitoutunut vuodelle 2030 päätetyn ilmasto- ja energiapaketin markkinaehtoiseen ja kustannustehokkaaseen toteuttamiseen sekä neuvotteluihin kansainvälisestä ilmastopuhtauspöytäkirjasta. Teollisuuden kansainvälinen kilpailukyky ja hiilivuodon torjunta ovat ilmastopolitiikan keskeisiä lähtökohtia. Energiaunionin kehittämisen tavoitteena tulee olla kohtuuhintaisen ja kestäväen energian saannin turvaaminen teollisuudelle ja kuluttajille.

EU:n rahoituskehityksen painopistettä on siirrettävä asteittain vahvemmin tukemaan talouskasvua, työllisyyttä ja osaamista. Maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenmaissa, ja hallitus kiinnittää erityistä huomiota suomalaisen ruuantuotannon tulevaisuuden turvaamiseen. Suomen syrjäinen sijainti ja harva asutus on otettava huomioon koheesiopolitiikassa. Unionille ei tule antaa suoraa verotusoikeutta. Seuraavissa rahoituskehitysneuvotteluissa on noudatettava tiukkaa budjettikuria kuten jäsenvaltioissa on tehty. On huolehdittava, että Suomen nettomaksuosuus on kohtuullinen ja oikeudenmukainen ja siinä huomioidaan Suomen taloustilanne.

Vakaus

Suomi on talous- ja rahaliiton jäsenenä sitoutunut edistämään euroalueen vakautta. Suomen tavoitteena on sääntöperusteinen ja toimiva euroalue, jossa jokaisella jäsenvaltiolla itsellään on ensisijainen vastuu omasta talouspolitiikastaan. Samoin jokainen jäsenvaltio vastaa itse veloistaan. Hallitus pyrkii palauttamaan no bail out -säännön uskottavuuden. EMU:a ei tule kehittää sellaisen talouskoordinaation syventämisen kautta, joka johtaisi yhteisvastuun laajentamiseen. Hallitus tukee vahvaa sijoittajavastuuseen perustuvaa pankkiunionia ja sen kehittämistä. Sääntöjen noudattamisen vahvistamiseksi talouspolitiikan koordinaatiota on yksinkertaistettava, ja jäsenvaltioiden omistajuus talouspolitiikasta on varmistettava.

Hallitus suhtautuu kielteisesti Suomen vastuiden kasvattamiseen eurokriisin hoidossa. Ensisijainen keino euromaan rahoitusongelmien hoitoon ovat maan kansalliset toimet talouden tervehdyttämiseksi ja julkistalouden vakauttamiseksi. Jos nämä keinot eivät riitä, toissijaisena keinona on sijoittajanvastuun toteuttaminen. Kahdenväliset luotot eivät kuulu hallituksen keinovalikoimaan eurokriisin hoidossa. Mikäli Euroopan vakausmekanismia joudutaan vielä käyttämään, sen tulee tapahtua vain mekanismin nykyisen kapasiteetin ja pääomarakenteen puitteissa. Euroalueen vakauttamistoimia koskevat päätökset hallitus tekee Suomen kansallisen edun näkökulmasta.

Turvallisuus

Euroopan unionin tulee ajaa tehokkaasti etujaan ja puolustaa demokratiaa, kansainvälistä oikeutta ja ihmisoikeuksia naapurustossaan ja maailmanlaajuisesti. Unionin tulee kantaa globaali vastuunsa. EU:n ulkopoliittinen yhtenäisyys on keskeistä sen kansainvälisen vaikutusvallan kannalta.

EU on Suomelle tärkeä turvallisuusyhteisö. Suomi kannattaa EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamista ja unionin turvallisuusstrategian uudistamista. Terrorismin, kansainvälisen rikollisuuden ja hybridiuhkien torjumiseksi on oltava yhteisiä keinoja. Suomi tavoittelee suorituskyky-yhteistyön sekä eurooppalaisen puolustusteollisuuden ja -markkinoiden vahvistamista. Hallitus edistää kattavien ja sitovien EU:n laajuisten huoltovarmuusjärjestelyiden perustamista.

EU:n laajentumispolitiikassa on edellytettävä kriteerien tiukkaa noudattamista. Naapuruuspolitiikan ja erityisesti Itäisen kumppanuuden kehittäminen on Euroopan vakauden kannalta tärkeää. Unionin on toimittava päättäväisesti Välimeren alueen laittomien muuttovirtojen hallitsemiseksi. Turvapaikanhakijoiden EU:n sisäiset siirrot perustuvat jäsenvaltioiden vapaaehtoisuuteen. Arktisen yhteistyön kehittäminen on nostettava EU:n ulkosuhteiden yhdeksi painopisteeksi, ja pohjoisten hankkeiden edistämiseen tarvitaan EU:n panosta. EU:n puitteissa ja Itämeren alueen valtioiden kesken on jatkettava tiivistä yhteistyötä Itämeren pelastamiseksi ja alueen talouskehityksen vahvistamiseksi.

11 ULKO-, TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikka

Suomi vahvistaa asemaansa heikentyneessä turvallisuustilanteessa

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata maamme itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus sekä parantaa suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia. Suomi edistää keskinäisriippuvuuksien maailmassa kansainvälistä vakautta, rauhaa, demokratiaa, ihmis-oikeuksia, oikeusvaltioperiaatetta ja tasa-arvoa.

Hallitus ottaa huomioon, että erityisesti Ukrainan kriisin seurauksena Euroopan ja Itämeren alueen turvallisuustilanne on heikentynyt. Suomi harjoittaa aktiivista ulkopoliittikkaa, vahvistaa maamme puolustus-kykyä ja tiivistää kansainvälistä turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä.

Pohjoismaat, Euroopan unioni myös turvallisuusyhteisönä, Nato-kumppanuus, ETYJ ja YK muodostavat Suomen kansainvälisen yhteistyön puitteet. Tämän lisäksi Suomi ylläpitää hyviä kahdenvälisiä suhteita muihin valtioihin.

Hallitus edistää Pohjolan ja Itämeren alueen turvallisuuspoliittista vakautta sekä vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä. Puolustusyhteistyötä Ruotsin kanssa syvennetään. Viro ja muut Baltian maat ovat Suomelle tärkeitä kumppaneita sekä EU:ssa että kahdenvälisesti.

Suomi on aktiivinen arktisen alueen hyödyntämisessä ja yhteistyössä. Kaikessa toiminnassa arktisella alueella otetaan huomioon kestävän kehityksen reunaehdot.

Venäjän ja EU:n keskinäissuhteiden ja yhteistyön paraneminen vahvistaisi koko Euroopan turvallisuutta ja taloutta. Tämän yhteistyön tulee perustua kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisten sitoumusten kunnioittamiseen.

Venäjä on Suomen merkittävä naapuri. Suomi noudattaa Euroopan unionin yhteisiä Venäjä-linjauksia ylläpitäen myös monipuolisia kahdenvälisiä suhteita.

Hallitus vahvistaa laaja-alaista transatlanttista yhteistyötä sekä kahdenvälisesti että EU:n kautta.

Suomi ylläpitää kansallisen liikkumavaransa ulko- ja turvallisuuspoliittisissa ratkaisuisaan.

Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, joka toteuttaa käytännönläheistä kumppanuutta Naton kanssa ja ylläpitää mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä.

Hallitus laatii ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon, jonka valmistelun yhteydessä arvioidaan mahdollisen Nato-jäsenyyden vaikutukset Suomelle. Sen lisäksi laaditaan puolustuselonteko, jossa määritellään puolustuspoliittiset linjaukset puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle.

Suomen puolustus perustuu yleiselle asevelvollisuudelle ja koko maan puolustamiselle. Puolustuksen uskottavuudesta huolehditaan kaikissa olosuhteissa. Suomi ylläpitää laaja-alaisesti keskeisiin sotilaallisiin suorituskykyihin liittyvää kansallista teknologista osaamista sekä riittävää huoltovarmuutta ja puo-

lustusteollisuutta. Hallitus korottaa puolustusmäärärahoja parlamentaarisen selvitysryhmän raportin (Puolustuksen pitkän aikavälin haasteet, 2014) esityksen mukaisesti. Hallitus päättää merivoimien taitelualuskaluston suorituskyvyn korvaamisesta ja käynnistää Hornet-kaluston suorituskyvyn korvaamisen.

Hallitus varmistaa kertausharjoitusten riittävän määrän. Lisäksi vapaaehtoisten harjoitusten ja reservin omaehtoisen koulutuksen edellytykset turvataan.

Hallitus tarkentaa puolustusyhteistyötä ja kansainvälistä apua koskevaa lainsäädäntöä vastaamaan kansainvälisen yhteistyön tarpeita.

Kasuvat riskit ja uudet uhat edellyttävät koko yhteiskunnalta uudenlaista valmiutta ja varautumista. Hallitus vahvistaa kokonaisturvallisuusajattelua kansallisesti, EU:ssa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Tämä koskee erityisesti uusien ja laaja-alaisten uhkien kuten hybridivaikuttamisen, kyberhyökkäysten ja terrorismin torjuntaa. Hallitus vahvistaa ulkoisen turvallisuuden sisäisiä edellytyksiä. Hallitus esittää säädösperustaa ulkomaantiedustelulle ja tietoliikennetiedustelulle sekä tarkentaa kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävien maa-alueiden ja kiinteistöjen hankintaan sekä kaksoiskansalaisuuteen liittyvää lainsäädäntöä. Niiden valmistelun yhteydessä kiinnitetään huomiota perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Suomi jatkaa aktiivista osallistumistaan kansainväliseen kriisinhallintaan. Hallitus korostaa sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan sekä kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhanvälityksen yhteensovittamista.

Suomi kantaa globaalia vastuuta ja vahvistaa turvallisuuttaan edistämällä kansainvälisessä yhteistyössä kestävästä kehityksestä, rauhan rakentamisesta sekä naisten ja tyttöjen asemaa muun muassa YK:n päätöslauselman 1325 mukaisesti. Hallitus korostaa kaikessa yhteistyössä ihmisoikeuksia, demokratiaa ja hyvää hallintoa. Hallitus kiinnittää kansainvälisessä toiminnassaan erityistä huomiota ihmiskunnan suurten uhkien, kuten ilmastonmuutoksen, köyhyyden sekä ruoka-, vesi- ja energiapulan torjuntaan.

Hallitus lisää Suomen kehityspolitiikassa kehitysmaiden oman yritystoiminnan ja veropohjien vahvistamisen painoarvoa. Hallitus parantaa kehitysyhteistyön tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja mitattavuutta. Pidemmän aikavälin tavoitteena on kehitysrahoituksen nostaminen YK:n tavoitteiden mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta, vaikka kehitysrahoitukseen kohdistuu hallituskaudella säästöjä.

Hallitus huolehtii taloudellisten ulkosuhteiden kehittämistä sekä edistää kansainvälisessä yhteistyössä sääntöihin ja avoimuuteen perustuvaa vapaakauppaa ja maailmantaloutta. WTO:n toimivuuden vahvistaminen sekä vapaakaupan kehittäminen EU:n transatlanttisten ja aasialaisten kumppaneiden kanssa ovat tärkeimpiä tavoitteita. Taloudellisissa ulkosuhteissa korostetaan vienninedistämistä, etenkin pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymistä sekä investointien saamista Suomeen muun muassa kehittämällä Team Finlandin palveluita.

Ulkoasiainhallinnon voimavaroja painotetaan niihin maihin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys Suomen kannalta kasvaa. Oma edustustoverkko on Suomelle tärkeä.

12 SISÄ- JA OIKEUSASIAT SEKÄ MAAHANMUUTTOPOLIITTINEN LINJAUS

Sisäinen turvallisuus

Suomi on maailman turvallisin maa asua, yrittää ja tehdä työtä.

Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelut sekä viranomaisten toimintakyky turvataan koko maassa.

Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelutasoa parannetaan digitalisaation ja uusien teknologioiden avulla. Uudistuksia tehdään asiakaslähtöisesti ja alueellista yhdenvertaisuutta edistäen. Kiireettömät asiointipalvelut tarjotaan ensisijaisesti digitaalisesti, näin laajennetaan mahdollisuuksia ajasta ja paikasta riippumattomaan asiointiin viranomaisten kanssa. Kattavaa toimipisteverkostoa täydennetään myös edistämällä viranomaisten yhteispalvelupisteiden perustamista esimerkiksi kuntien kanssa.

Hätätilanteissa avun saaminen nopeasti edellyttää hätäkeskuksen tehokkaan toiminnan lisäksi turvallisuustoiminnan painopisteen siirtämistä edelleen kiinteistä toimipisteistä liikkuviin yksiköihin. Sisäisen turvallisuuden perusta muodostuu poliisin operatiivisesta toimintakyvystä koko maassa. Jännittynyt turvallisuuspoliittinen tilanne Suomen lähialueilla ja uudentyyppiset uhkakuvat edellyttävät rajaturvallisuuden ja sisäisen turvallisuuden resurssien tarkistamista ja kohdentamista vastaamaan muuttunutta tilannetta.

Hallitus selvittää tietoverkkorikollisuuden torjuntaan tarvittavat resurssit, toimintatavat ja lainsäädäntötarpeet vuoden 2015 loppuun mennessä. Tehostetaan viranomaisten, oppilaitosten ja yritysten yhteistä osaamisen kehittämistä. Luodaan yhteinen tilannekuva tietoverkkojen ja tietoliikenteen turvallisuudesta sekä varmistetaan luotettava ja turvallinen tietojen vaihto eri toimijoiden välillä.

Pelastustoiminnan ja varautumisen valtakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinoitua vahvistetaan ja parannetaan valtakunnan tason pelastusviranomaisten toimesta. Selkeytetään pelastustoiminnan ja siviiliviranomaisten johtamista sekä koordinoitua laaja-alaisten uhkien torjunnassa. Ympäristöonnettomuuksien operatiivinen johtovastuu merialueilla siirretään sisäministeriölle. Pelastusalan kustannustehokkuutta ja urapolkuja kehitetään uudistamalla koulutusjärjestelmää sekä kehittämällä sopimuspalokuntajärjestelmää.

Hallitus laatii vuoden 2016 toukokuun loppuun mennessä selonteon sisäisen turvallisuuden tilasta. Selonteossa määritellään sisäisen turvallisuuden seurantaan soveltuvat tavoitteet ja mittarit sekä arvioidaan poliisin tehtävät ja toiminnan tavoitteet. Selontekotyössä käsitellään kattavasti myös kokonaisturvallisuuden edellyttämät eri viranomaisten yhteistoimintamenettelyt ja sisäisen turvallisuuden keskeisimmät haasteet lähitulevaisuudessa.

Oikeusasiat

Suomessa oikeusturva toteutuu tehokkaasti ja rangaistukset vastaavat yleistä oikeustajua.

Oikeusprosesseja nopeutetaan ja mahdollistetaan tuomioistuinten keskittyminen ydintehtäviin. Lyhennetään tuomioistuinten käsittelyaikoja muun muassa joustavoittamalla tuomioistuinten kokoonpanosäännöksiä, kehittämällä Korkein hallinto-oikeus aidoksi ennakkoratkaisutuomioistuimeksi sekä rajaamalla valitusoikeuksia huomioon ottaen perustuslaista ja ihmisoikeussopimuksista tulevat reunaehdot. Tuomioistuinprosessien tehostamisen yhteydessä korotetaan oikeudenkäyntimaksuja, siirretään riidattomat asiat pois tuomioistuimista ja kehitetään tuomioistuinprosessien ulkopuolisia riidanratkaisumenetelmiä.

Tuomioistuinprosessien digitalisoimista edistetään muun muassa sähköistämällä syyttäjälaitosten ja yleisten tuomioistuimien toiminnanohjausta ja dokumentinhallintaa sekä lisäämällä videokuulemisen käyttöä.

Hallitus parantaa rikoksen uhrin asemaa rikosprosessissa lainsäädäntöä kehittämällä. Varmistetaan, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen. Tarkistetaan ensikertalaisuusäännöksiä, väkivaltarikosten sekä lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustasoa sekä ehdollisen vankeustuomion tehostamismahdollisuuksia, kuten lyhyt ehdoton vankeus, yhdyskuntapalvelu ja valvottu koevapaus. Vapautuville vangeille tehtävää vaarallisuusarviota laajennetaan ja vankien vapauttamista harkittaessa kiinnitetään entistä enemmän huomiota vangin vaarallisuuteen.

Maahanmuuttopolitiikka

Hallitus edistää Suomen työllisyyttä ja julkistaloutta vahvistavaa, huoltosuhdetta kohentavaa sekä talouden kansainvälistymistä edistävää työperäistä maahanmuuttoa. Koko Eurooppa ikääntyy ja joutuu ratkomaan siitä johtuvia julkistalouden alijäämäongelmia. Maahanmuuttajat vahvistavat Suomen innovaatiokykyä ja osaamista tuomalla oman kulttuurinsa vahvuuksia osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Entistä useampi suomalainen nuori opiskelee ulkomailla ja joudumme kilpailemaan myös heistä.

Hallitus kannustaa avoimeen keskusteluun maahanmuuttopolitiikasta, mutta rasismia ei sallita. Edistämme suvaitsevaista ja ihmisarvoa kunnioittavaa kansallista keskustelukulttuuria. Laaditaan riippumaton selvitys maahanmuuton kustannuksista ja vaikutuksista yhteiskunnassamme, joka mahdollistaa tosiasioihin pohjautuvan keskustelun ja paremman kotouttamispolitiikan sekä päätöksenteon.

Pakolaispolitiikka

Kiintiöpakolaisten määrä pidetään ainakin viime vuosien tasolla ja tällä osallistumme kansainväliseen taakanjakoon. Valtio lisää yhteistoimintaa kuntien kanssa ja käytössä on riittävät resurssit.

Toiminta EU:ssa

Olemme aktiivisia EU-tasolla maahanmuuttoon liittyviä asioita käsiteltäessä, esimerkiksi sosiaaliturvaan ja ihmiskauppaan liittyen. Suomalaista asumisperusteista sosiaaliturvajärjestelmää selkeytetään osana sosiaaliturvajärjestelmän uudistamista.

EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevat

Maahanmuuton tulee olla hallittua. Viranomaisprosesseja turvapaikkahakemusten käsittelyssä nopeutetaan, päätökset palauttamisineen tehdään viipymättä ja väärinkäytöksiä torjutaan. Osallistuminen YK:n tai EU:n terroristijärjestöksi luokitellun organisaation toimintaan kriminalisoidaan.

Törkeisiin rikoksiin syylistyneiden, rikoksen uusijoiden ja yleiselle järjestykselle vaarallisten henkilöiden maasta poistamista nopeutetaan.

Työperäistä maahanmuuttoa pidetään myönteisenä. Pääsääntö työvoiman tarveharkinnassa on nykyisten käytäntöjen jatkaminen. EU-alueen ulkopuolisen työvoiman tarveharkintaa lievennetään, kun se on työllisyyden ja julkistalouden kannalta perusteltua, mahdollistaen yrityskohtaisesti erityisosaaajien työllistämisen nopeuttamisen, alueellisen ja alakohtaisen työvoiman turvaamisen sekä käytännön prosessien helpottamisen. Työmarkkinoilla noudatetaan työehtosopimuksia.

Kotouttamista tulee tehostaa esimerkiksi lisäämällä kielen opetusta kotoutettavien nykyistä paremmalla lähtötaitotason huomioimisella, parantamalla tukihenkilötoimintaa ja lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Perheenyhdistämisen kriteereitä tarkennetaan EU:n perheen yhdistämisdirektiivin mukaisesti.

Otetaan käyttöön lukukausimaksut EU- ja ETA-alueiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille ja kannustetaan valmistuneita jäämään Suomeen töihin esimerkiksi verovähennysoikeudella. Suomessa opiskelleiden kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä Suomeen edistetään ja suomen kielen osaamiseen panostetaan.

Toiminnan tulee olla poikkihallinnollista ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa tulee vahvistaa. Kannustamme eri yhteiskunnallisia toimijoita lisäämään kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien yhteyksiä. Maahanmuuttajanuorten erityinen syrjäytymisriski tunnistetaan ja kouluttamattomien, kotona olevien naisten kotoutumiseen kiinnitetään erityisesti huomiota.